

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Дипломна робота магістра

**з теми «ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ У
ПРОЦЕСІ МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи DO1-M18
спеціальності 013 Дошкільна освіта
за освітньою програмою Дошкільна
освіта з додатковою спеціальністю
013 Початкова освіта
(денна форма навчання)
Сушко Сніжана Василівна

Керівник: **Каньоса Н. Г.**,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри теорії та методик
дошкільної освіти

Рецензент: **Борисова Т. В.**,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музичного мистецтва

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ	
ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ У	
ПРОЦЕСІ МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....9	
1.1 Естетичний розвиток дошкільників як психолого-педагогічна проблема.....	9
1.2 Структура і зміст музично-театралізованої діяльності дітей дошкільного віку.....	22
1.3 Вплив музично-театралізованої діяльності на естетичний розвиток дошкільників.....	44
РОЗДІЛ 2. УМОВИ ТА ШЛЯХИ ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ	
ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ	
ДІЯЛЬНОСТІ.....56	
2.1 Стан проблеми естетичного розвитку дошкільників у процесі музично-театралізованої діяльності в практиці закладу дошкільної освіти.....	56
2.2 Психолого-педагогічні умови організації музично- театралізованої діяльності в закладі дошкільної освіти	64
2.3 Методичні рекомендації до організації музично-театралізованої діяльності як засобу естетичного розвитку на різних етапах дошкільного дитинства.....	71
ВИСНОВКИ	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
ДОДАТКИ	95

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах становлення та розвитку української держави, здійснення реформування економічних та суспільно-культурних галузей життя особливої актуальності набуває проблема формування духовно-культурної особистості, здатної оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства. Однією з найважливіших складових духовно-культурного розвитку особистості людини, здійснення якої повинна забезпечувати держава, є естетичний розвиток, що передбачає здатність сприймати, відчувати, розуміти прекрасне в житті і в мистецтві, прагнення самому брати участь в перетворенні оточуючого світу за законами краси, розвиток творчих здібностей. Естетичний розвиток здійснюється у процесі навчання й виховання в сім'ї та закладах освіти. Виховання естетичних смаків, почуттів, потреб набуває особливої значущості саме в дошкільному віці, оскільки знання, вміння та навички, отримані в ранньому дитинстві, значним чином впливатимуть на подальший розвиток. Чуйність, сприйнятливність до краси в дитячі роки, – писав В. Сухомлинський, незрівнянно глибші, ніж у більш пізні періоди розвитку особистості, а потреба у прекрасному затверджує моральну красу, породжуючи непримиренність до всього вульгарного та потворного. Завдання й шляхи реалізації завдань естетичного розвитку дошкільників віку визначені Законом України «Про дошкільну освіту», Національною державною комплексною програмою з естетичного виховання, Базовим компонентом дошкільної освіти, проектом «Дошкілля», де особлива увага акцентується на необхідності організації цілеспрямованого ознайомлення дітей із різними видами мистецтва в контексті загальнолюдської та національної культури, а також включення їх у діяльність, пов'язану з ним. Найбільш близьким до життя і сприятливим для естетичного засвоєння дійсності, на наш погляд є театралізована діяльність.

Проблемі удосконалення змісту естетичного виховання дітей і молоді в сучасних закладах освіти, пошуку його нових нетрадиційних форм, методів і прийомів присвячено наукові дослідження та методичні розробки Л. Артемової, А. Богущ, Е. Белкіної, С. Колесникова, О. Кононко, Н. Лисенко, Л. Масол, Т. Науменко, В. Пабат, О. Рудницької, Л. Фесюкової, Г. Шевченко, А. Шевчук та ін.. Вплив театрального мистецтва на формування духовної культури особистості висвітлено в роботах Є. Вахтангова, І. Глікмана, Б. Захави, В. Немировича-Данченка, К. Станіславського та ін.; проблемі морального розвитку дітей засобами театру присвячені праці основоположників лялькового театру А. Брянцева, Є. Деммени, С. Образцова, музичного театру для дітей – Н. Сац. Позитивний вплив театралізованої діяльності на різні аспекти розвитку особистості доведено в численних дослідженнях, присвячених вивченню ігрової (Л. Артемова, Р. Жуковська та ін.), мовленнєвої (О. Аматыєва, А. Богущ, Г. Полозова, Л. Фесенко та ін.) діяльності, становленню емоційної сфери дошкільників (О. Кононко, Г. Кошелева, Л. Стрелкова та ін.). Методичні аспекти організації музично-театралізованої діяльності дошкільників висвітлено у працях А. Богущ, Н. Ветлугіної, Н. Гавриш, Л. Макаренко, В. Сухомлинського, О. Половіної, В. Шацької, А. Шевчук та ін.

Актуальність заявленої проблеми й великі потенційні можливості музично-театралізованої діяльності у її вирішенні зумовили вибір теми дослідження *«Естетичний розвиток дошкільників у процесі музично-театралізованої діяльності»*.

Мета дослідження – виявити й описати психолого-педагогічні умови естетичного розвитку дошкільників у музично-театралізованій діяльності; розробити методичні рекомендації до їх впровадження на різних етапах дошкільного дитинства.

Об'єкт дослідження – процес естетичного розвитку дітей дошкільного віку.

Предмет – психолого-педагогічні умови естетичного розвитку дошкільників у музично-театралізованій діяльності.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність поняття «естетичний розвиток дошкільників у музично-театралізованій діяльності», уточнити зміст понять «естетичний розвиток», «естетичне виховання», «музично-театралізована діяльність дошкільників»»;
- висвітлити структуру й естетичну сутність музично-театралізованої діяльності та її розвивальні можливості;
- виявити й описати психолого-педагогічні умови естетичного розвитку дошкільників у музично-театралізованій діяльності, розробити методичні рекомендації до їх впровадження на різних етапах дошкільного дитинства.

Гіпотеза дослідження – естетичний розвиток дошкільників буде ефективним за таких психолого-педагогічних умов: забезпечення розвивального освітньо-театрального середовища в закладі дошкільної освіти; занурення дошкільників в активну музично-театралізовану діяльність шляхом включення її в різні форми організації життєдіяльності та повсякденне життя; професійна готовність вихователя до організації музично-театралізованої діяльності як засобу естетичного розвитку дошкільників; співпраця педагогів ЗДО (вихователів і вузьких спеціалістів) із батьками у реалізації завдань естетичного розвитку дошкільників.

Методи дослідження: теоретичні – опрацювання наукової, методичної літератури, фахових періодичних видань з проблеми естетичного розвитку дошкільників та організації музично-театралізованої діяльності в закладі дошкільної освіти; емпіричні – спостереження за роботою вихователів на заняттях і під час режимних моментів та за дітьми як учасниками театралізованої діяльності; практичні – виявлення й проектування

педагогічних умов та методичних рекомендацій; статистичні – методи обробки результатів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів: визначено й обґрунтовано педагогічні умови естетичного розвитку дошкільників у процесі музично-театралізованої діяльності; уточнено види театралізованої діяльності дошкільників та розроблено критерії їх розвитку; розроблено орієнтовний план роботи вихователя на день з використанням театралізованої діяльності в режимі дня; розроблено перспективний план музично-театралізованої діяльності для дітей 5 року життя. Матеріали дослідження можуть бути використані у роботі з дошкільниками, самоосвіті вихователя, написанні курсових робіт студентами.

Апробація результатів. Основні теоретичні і практичні положення дослідження обговорювалися на: V Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти», 17-18 квітня 2019 року, м. Кам'янець-Подільський. Тема доповіді – «Шляхи формування соціокультурної мобільності педагога в умовах євроінтеграції»; Всеукраїнській науково-практичній конференції «Технології виховання і розвитку дітей в умовах сучасного закладу дошкільної освіти», 26 вересня 2019 року, м. Кам'янець-Подільський. Тема доповіді – «Театралізована діяльність як засіб формування зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку»; Інтернет-конференції «Актуальні питання початкової освіти: досвід, реалії, перспективи», 24-25 жовтня 2019 року. Тема доповіді – «Формування соціальної компетентності: напрями співпраці педагога з батьками»; II Регіональній науково-практичній конференції «Роль мистецької педагогіки у формуванні сучасної особистості» (у рамках II Всеукраїнського музичного конкурсу «MusikUnifest-2019»), 16-17 березня 2019 р. м. Кам'янець-Подільський. Тема доповіді – «Музично-естетичний розвиток дошкільників засобами театралізованої діяльності»; Науково-практичному семінарі «Особливості розвитку етнокультурної ідентичності студентської молоді в сучасному освітньому просторі», 23 квітня 2019 року,

м. Кам'янець-Подільський. Тема доповіді – «Українське народне свято як засіб етнокультурної ідентичності та національного єднання»; II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії», 22-23 жовтня 2018 року м. Кам'янець-Подільський. Тема доповіді – «Використання інноваційних та інформаційних технологій у реалізації наступності дошкільної і початкової школи»; III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії», 23-24 жовтня 2019 р. м. Кам'янець-Подільський. Тема доповіді – «Театралізована діяльність як засіб формування зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку»; II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Українська та іноземні мови в початкових класах: актуальні проблеми й інноваційні технології навчання», м. Кам'янець-Подільський, 21-22 березня 2019 року. Тема доповіді – креативний розвиток дітей дошкільного віку засобами театралізованих ігор; Всеукраїнській викладацько-студентській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми підготовки фахівців дошкільної освіти: проблеми, досвід, інновації», м. Глухів, 21-22 листопада 2019 року. Тема доповіді – «Літературні проекти у системі освітньої роботи закладу дошкільної освіти: інноваційні підходи у роботі з літературними творами»; Міжвузівському круглому столі у формі інформаційної мозаїки «Мова – душа народу: психологічний вимір», присвяченому міжнародному дню рідної мови, м. Київ, 21 лютого 2019 року. Тема доповіді – «Мовленнєва підготовка дітей ЗДО до школи»; Звітній студентській науковій конференції студентів і магістрантів педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, 24 квітня 2019 р. м. Кам'янець-Подільський. Тема доповіді – «Роль театралізованої діяльності в художньо-естетичному розвитку дошкільників».

Публікація. Формування творчої особистості дитини дошкільного віку засобами театралізованої діяльності // Актуальні проблеми наступності

дошкільної і початкової освіти : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної і початкової освіти; [відпов. секр.. К. І. Демчик]. Київ : Міленіум, 2019. С. 32–34.

База дослідження – Дунаєвецький заклад дошкільної освіти «Дзвіночок» Хмельницької області.

Структура дослідження – робота складається зі вступу, 2-х розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (90 найменувань), додатків. Основний зміст магістерської роботи викладено на 94 сторінках. Додатки викладено на 7 сторінках.

ВИСНОВКИ

Магістерське дослідження присвячено проблемі естетичного розвитку дошкільників у процесі музично-театралізованої діяльності. У роботі розкрито сутність основних понять проблеми, висвітлено структуру й естетичну сутність музично-театралізованої діяльності та її розвивальні можливості; виявлено й описано психолого-педагогічні умови естетичного розвитку дошкільників у музично-театралізованій діяльності та розроблено методичні рекомендації до їх впровадження на різних етапах дошкільного дитинства.

Поняття «естетичний розвиток» розглядаємо як тривалий процес становлення і вдосконалення естетичної свідомості і естетичної діяльності особистості, який має різні етапи і рівні, обумовлені віковими і соціальними чинниками й здійснюється в результаті творчого засвоєння естетичного досвіду та за допомогою різних форм організації життєдіяльності дитини. Мета естетичного розвитку – формування естетичної культури особистості – своєрідного сплаву особистісних якостей, які обумовлюють критерії її оцінювання прекрасного і потворного, вияв чуття міри у власній творчості. Компонентами естетичної культури науковцями визнано: естетичну свідомість і почуття, естетичне сприймання й смаки, естетичний ідеал й естетичні потреби, естетичну діяльність та естетичну освіту. Естетичне виховання розуміємо як послідовне формування у дітей естетичного ставлення до життя, розвиток сприймання і розуміння прекрасного у мистецтві, природі, взаєминах людей, художніх потреб і здатності до художньої творчості.

Музично-театралізовану діяльність дошкільників розглядаємо як різновид художньо-творчої роботи, заснований на засадах синтетичного об'єднання різних видів мистецтва (літератури, музики, хореографії, образотворчості) та дій, що їх забезпечують – музично-акторських, музично-режисерських, літературно-сценарних, декоративно-оздоблювальних,

хореографічних, адекватних віковим запитам учасників та глядачів; як засіб виховання і розвитку; дії, що відтворюють зміст літературного твору.

Поняття «Естетичний розвиток дошкільників у музично-театралізованій діяльності» трактуємо як процес становлення і вдосконалення естетичної свідомості й естетичної діяльності особистості шляхом відтворення дій персонажів літературного сюжету у супроводі слова, музики, пластики, образотворчості, що спонукає до прояву рис прекрасного у вчинках і діях, до реалізації естетичних смаків, творчих умінь, навичок, здібностей у повсякденному житті дитини, і сприяє гармонізації себе і світу в поведінковій сфері.

Естетична сутність музично-театралізованої діяльності полягає у синтезі мистецтв, які поодиноці і комплексно діють на сферу почуття дитини.

Музиці властива інтонаційно-образна мова, де основним елементом емоційного вираження є проінтонований звук, навколо якого кристалізуються всі інші художні засоби (ритм, темп, мелодія, гармонія, тембр). У зображувальних мистецтвах переважають різні елементи художньої мови: у графіці – лінія, у живопису – колір. Під впливом перегляду театральної вистави безпосередні почуття переходять в естетичні, етичні уявлення суб'єкта як ціннісний «акт осягнення світу та самопізнання власної ідеальної сутності». Актори зі своїми репліками, роздумами ніби входять у наше «Я», і ми відчуваємо весь світ у собі й себе в ньому, відбувається тотожність внутрішнього і зовнішнього – «Я». Реалізація визначених художньо-пізнавальної, емоційно-оцінної, мистецько-творчої, мистецько-комунікативної та художньо-гедоністичної функцій мистецько-театральних занять обґрунтовують твердження про значення музично-театралізованої діяльності у розв'язанні завдань естетичного виховання дошкільників.

2. Структурними компонентами музично-театралізованої діяльності визначено: потребу у прекрасному та спілкуванні зі світом взаємин через мистецтво; мотив (виховання і розвиток особистості); мету (сформованість художньо-творчих здібностей, естетичних смаків, поглядів і переконань);

задачу (розвиток естетичних почуттів); ігрові дії та ситуації, операції (рольові дії як процес творення образу); види театралізованої діяльності (сприймання, підготовка вистави, самостійна гра; зміст діяльності (сприймання театральних видовищ, пізнання, акторська гра, сценічна діяльність); система театральних жанрів (гра-драматизація, інсценізація, гра за змістом літературного твору, опера, оперета, музична казка як різновид оперети, водевіль, балет).

3. Визначено й описано психолого-педагогічні умови естетичного розвитку дошкільників у музично-театралізованій діяльності – створення й організація розвивального освітньо-театрального простору в закладі дошкільної освіти (театральних зон, система планування, занурення дітей в означену діяльність); особиста зацікавленість педагога музично-театралізованою діяльністю дошкільників; професійна готовність вихователя до реалізації програмових завдань з організації музично-театралізованої діяльності як засобу естетичного розвитку дошкільників; інтеграція різних видів дитячої художньої діяльності; співпраця педагогів (вихователів і вузьких спеціалістів) із батьками, що допоможе комплексно підійти до вирішення проблеми.

4. Розроблено методичні рекомендації з реалізації вищезначених педагогічних умов, які стосуються вимог до наповнюваності й організації розвивального освітньо-театрального середовища в закладі дошкільної освіти, планування музично-театралізованої діяльності дошкільників, організації і керівництва музично-театралізованою діяльністю; методики підготовки гри-драматизації, специфіки її озвучення та організації перегляду вистав.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в експериментальній перевірці психолого-педагогічних умов та методичних рекомендацій щодо їх впровадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аматьєва О. П. З дитячого садка – в актори // Дитячий садок. 2004. №24. С. 2–6.
2. Аматьєва О. П. Художньо-естетичний розвиток дошкільників засобами театралізованої діяльності. URL: <http://www.slavdpu.dn.ua/rescentr01/resurs-dopp.files/Page643.htm> (дата звернення: 17.07.2019).
3. Алмакаєва О. В., Танько Т. П. Естетичне виховання дітей дошкільного віку у зарубіжній і вітчизняній педагогічній думці : навчально-методичні рекомендації для студентів і викладачів педагогічних ВНЗ. Харків, 2004. 59 с.
4. Антипина Е. А. Театрализованная деятельность в детском саду. Москва : Сфера, 2009. 128 с.
5. Артемова Л. В. Театр і гра. Київ : Томіріс, 2002. 291 с.
6. Артемова Е. С. Чинаева О. П. Некоторые теоретические и практические проблемы эстетического воспитания // Вопросы философии. 1987. № 4 С. 63– 67.
7. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / наук. кер. А. М. Богуш ; кол. авт. : А. М. Богуш, Г. В. Беленька, О. Л. Богініч та ін. // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2012. Спецвипуск. С. 1–30.
8. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Харків : Ранок, 2013 192 с.
9. Березіна О. М. Парціальна програма з організації театралізованої діяльності в ДНЗ «Грайлик». URL: <http://detsad-kitty.ru/lessons/vosp/60167-grajlik-programa-z-organizaciyi-teatralizovanoyi.html> (дата звернення: 05.05.2019).
10. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах : підруч. для студентів вищих навчальних закладів, факультетів дошкільної освіти. Київ : Слово, 2006. 304 с.

11. Борін Г., Фабріцій Н. Художньо-естетичне виховання старших дошкільників як психолого-педагогічна проблема. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2576.pdf> (дата звернення: 3.04.2019).
12. Борисова Т. В. Підготовка студентів до естетичного виховання школярів засобами музичного театру. Кам'янець-подільський, 2011. – 168 с.
13. Ваганова Н. А. Розвиток естетичного художнього сприймання в дошкільному віці : Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ : Фенікс, 2012. Т. XII. Психологія творчості. Випуск 15. Частина I. С. 68–76.
14. Ватаманюк Г. П. Роль вихователя у залученні дітей до гри-драматизації // Музика в країні дошкілля : навч.-метод. посібн. Кам'янець-Подільський. Аксіома, 2008. С. 141–150.
15. Ватаманюк Г. П. Робота з дитячою книгою в закладі дошкільної освіти: теорія і практика : навч.-метод. посібник. Київ : КНТ, 2018. 480 с.
16. Васюкова Н. Развивающий потенциал игр-драматизаций // Детский сад от А до Я. 2008. №4. С. 37–42.
17. Верховинець В. М. Весняночка. Ігри з піснями для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. Київ : Музична Україна, 1989. 343 с.
18. Ветлугіна Н. Музично-ігровий образ у творчій діяльності дітей // Музичний розвиток дитини. Київ : Музична Україна, 1978. 256 с.
19. Водолага Н. В. Вас запрошує театральна студія // Палітра педагога. 2000. №4. С. 12–152.
20. Водолага. Театральна абетка, Донецьк, Либідь, 2000. С. 9–11.
21. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. Изд. 3-е. Москва : Просвещение, 1991. 96 с.
22. Гаврилюк С. Театр і казка // Дошкільне виховання. 2003. №5. С. 23.
23. Голубева И. В. Психологическое влияние театрализованной деятельности на развитие коммуникативных навыков дошкольников с задержкой психического развития // Искусство и образование. 2007. №6. С. 103–113.

24. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь. 1997. 366 с.
25. Грицюк Л. А., Каратаєва М. І. Театралізована діяльність дітей дошкільного віку 1998. 158 с.
26. Гросс К. Введение в эстетику. Киев : Харьков, 1989. 246 с.
27. Губанова Н. Ф. Театрализованная деятельность дошкольников 2-5 лет. Методические рекомендации, конспекты занятий, сценарии игр и спектаклей Москва : ВАКО, 2011. 256 с.
28. Гурткова робота в дошкільній установі: бібліотечка вихователя дитячого садка. №11. 2008. 120 с.
29. Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк ; авт. кол-в: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білоskalенко та ін. Наук, редактор Г. В. Беленька, М. А. Машовець. Мін. Осв. і науки України. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016. 304 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/osvitnya-programa-ditina-nmc.pdf>. (дата звернення: 11.09.2019).
30. Доронова Т. Н. Играем в театр. Театрализованная деятельность детей Москва : Просвещение, 2005. 127 с.
31. Дошкільна освіта : словник-довідник : понад 1000 термінів, понять та назв /упор. К. Крутій, О. Фунтікова. Запоріжжя : ЛПІС ЛТД, 2010. 324 с.
32. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
33. Єніна Л. Театр і діти. // Дошкільне виховання, 2007. № 9. С. 28 – 31.
34. Жолудько В. Театралізація як пріоритетна педагогічна умова формування готовності майбутніх учителів до ігродизайну з молодшими школярами. URL: [file:///D:/%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/Nz_p_2016_147_41%20\(pdf](file:///D:/%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/Nz_p_2016_147_41%20(pdf). (дата звернення: 01.11.2019).

35. Загвязинский В. И. Методология и методы психолого-педагогического исследования : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений 3-е изд., испр. Москва : Академия, 2006. 208 с.
36. Загородня Л., Тітаренко С. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навч. посібн. 2-ге вид. Суми : Університетська книга, 2010. 319 с.
37. Зайцева І.Є. Розвиток естетичної культури майбутніх учителів засобами театрального мистецтва : автореф. дис. на здобуття ступеня канд.пед. наук : 13.00.04. Київ : Центр. ін.-т післядипломної педагогічної освіти АПН України, 2001. 20 с.
38. Запрошуємо на виставу // Розкажіть онуку. 2003. № 21. С. 27-34.
39. Заренок Г. Вистави для малят. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 84 с.
40. Казкотерапія в роботі з дошкільниками. Авт-упор. Шик Л. А. Харків : Основа, 2010. 147 с.
41. Затія-дивоглядія: як зробити ляльковий театр другом кожної дитини / авт. упор.: О. О. Тимофєєва, О. В. Борисенко. Тернопіль. Мандрівець, 2014. 176 с.
42. Козинська С. Музичні здібності людини як внутрішні умови її розвитку. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2011_2/visnuk_22.pdf (дата звернення: 12.11.2019).
43. Караманенко Т. Н. Кукольный театр – дошкольникам [Текст] Москва : Просвещение, 2012. 191 с.
44. Карпинская Н С. Игры-драматизации в развитии творческих способностей детей // Художественное слово в воспитании дошкольников. Москва : 1972. 168 с.
45. Кочерга О. Психофізіологія емоційно-почуттєвого благополуччя дошкільника // Дитячий садок. Спецвипуск за матеріалами Всеукраїнського Дня Дошкілля. 2010. № 25 (553). С. 8–12.

46. Киселева И. Е. Педагогические условия становления социокультурного опыта ребенка-дошкольника в театрализованной деятельности. Автореферат дис. канд. пед. наук. Ростов на Дону. 2005. 16 с.
47. Класифікація видів театралізованої діяльності // Дитячий садок. 2003. № 47. С. 4–5.
48. Комаровська О. А. Театральне мистецтво в курсі «Художня культура України» // Мистецтво і освіта. 2002. № 2. С. 26–39.
49. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посібник / наук. ред. О. Л. Кононко. Київ : Ред. ж-лу «Дошкільне виховання», 2003. С. 152–154.
50. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві) : навч. посіб. для вищих навчальних закладів Київ: Освіта, 1998. 255 с.
51. Конспекти занять з театралізованої діяльності в ДНЗ. URL: <http://vihovateli.com.ua/conspect/745-konspekt-zanyatiya-po-teatralizovanno-j-deyatelnosti-v-starshej-gruppe.html>. (дата звернення: 25.08.2019).
52. Корчак Я. Ребенок словно весна : главные принципы воспитания URL : <https://uchitel76.ru/yanush-korchak-rebenok-slovno-vesna/> (дата звернення: 03.03.2019).
53. Кудикіна Н. В. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі : монографія. Київ : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2003.
54. Кузьменко В.У. Теоретичні засади діагностики естетичної обдарованості дітей дошкільного віку URL: file:///D:/%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/Otros_2013_7_7.pdf (дата звернення: 1.12.2019).
55. Краткий педагогический словарь: Учебное справочное пособие / сост. Андреева Г. А., Вяликова Г. С., Тютюкова И. Москва : Институт общегуманитарных исследований, 2005. 181 с.

56. Левчук Л. Т., Панченко В. І., Оніщенко О. І., Кучерюк Д. Ю. Естетика : Підручник. За заг. ред. Л. Т. Левчука. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 3-тє вид., допов. і переробл. 520 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Levchuk_Larysa/Estetyka.pdf. (дата звернення: 1.10.2019).
57. Лихачев Б. Т. Теория эстетического воспитания школьников. Москва : Просвещение, 1985. 176 с.
58. Макаренко Л. В. Все про театр і дитячу театралізовану діяльність. Київ : Шкільний світ, 2008. 128 с.
59. Макаренко Л. В. Театр і театралізована діяльність у сучасному дошкільному закладі освіти : монографія. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2011. 211 с.
60. Макаренко Л. В. Організація театралізованої діяльності в дошкільному навчальному закладі Бердянськ : ФО-П Ткачук О. В., 2014. 256 с.
61. Мартиненко Г. В. Театралізована діяльність в дитячому садку Харків : Основа, 2018. 127 с.
62. Масол Л. М. Виховний потенціал мистецтва – джерело освітніх інновацій // Мистецтво і освіта 2001. №1. С. 2–5.
63. Маханева М. Д. Театрализованные занятия в детском: методическое пособие для воспитателей детского сада Москва : Сфера, 2004. 128с.
64. Мельник І. Музично-тетралізована діяльність як засіб творчого розвитку дітей старшого дошкільного віку. URL: <http://www.ird.npu.edu.ua/files/melnuk.pd>. (дата звернення: 03.09.2019).
65. Мрига Н. П. Словник театральних термінів. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 240 с.
66. Міщенко Л. Б. Організація гурткової роботи в ДНЗ. Харків : Основа, 2018р. 256 с.
67. Науменко С.І. Музично-естетичне виховання дошкільнят. Київ : Магістр-S, 1996. 168 с.

69. Наумчук А. Мовленнєво-художньо-естетичний розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності : метод. посіб. Житомир : Грамота, 2016. 128 с.
70. Немирович-Данченко В. И. Рождение театра : воспоминания, статьи, заметки, письма. Москва : Искусство, 1989. 486 с.
71. Організація театралізованої діяльності в ДНЗ. URL: http://sadok18.at.ua/load/poradi_dlja_pedagogiv/organizacija_teatralizovanoji_dijalnosti_doshkilnikov_u_dnz_18/2-1-0-70 (дата звернення: 18.06.2019).
72. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку / авт-упор. Бурова А. П. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 236 с.
73. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник. Київ : Академвидав, 2006. 456 с.
74. Розвиток творчої активності дошкільників у театралізованій діяльності. URL : <http://vihovateli.com.ua/cons/3949-razvitie-tvorcheskoj-aktivnosti-doshkolnikov-v-teatralizovanoj-deyatelnosti.html>. (дата звернення: 14.04.2019).
75. Словник театральних термінів з дисципліни «Майстерність актора» для закладів вищої освіти культури і мистецтва / уклад. Добровольська С. В. Дніпро, 2019. URL: naurok.com.ua/slovník-teatralnih-terminiv-z-disciplini-maysternist-aktora-123423.html (дата звернення: 8.09.2019).
76. Станиславский К. С. Актерский тренинг. Работа актера над собой. Москва : АСТ Прайм-Еврознак, 2008. 480 с.
77. Степанова Т., Лісовська Т. Індивідуально-диференційований підхід до музичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Київ : Слово, 2012. 256 с.
78. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину. Вибрані твори : в 5 томах. Т. 2. Київ : Рад. Школа, 1977. С. 498-570.
79. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей // Избр. труды: В 2-х т. Т. 1. Москва : Педагогика, 1985. С. 42–222.
80. Товстоногов Г. А. Зеркало сцены. В 2-х т. Ленинград., 1984. Т. 2. 567 с.

81. Уланова С. І. Світоглядно-методологічні основи формування музично-естетичної культури // Художня освіта і проблема виховання молоді : зб. наук. статей. Київ : Міносвіти України, ІЗМН, 1997. 30 с.
82. Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виховання / Н. Є. Миропольська, С. А. Никало, В. В. Рагозіна та ін. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2006. 240 с.
83. Ушинський К. Д. Рідне слово. Вибрані педагогічні твори: у 2т. Т.1. С. 123–124 с.
84. Фантазії вихователя : ігри-драматизації; театралізована діяльність // Дитячий садок. 2004. № 35–36. С. 3–4.
85. Фельзенштейн В. О музыкальном театре. Москва : Радуга, 1984. 407 с.
86. Хрестоматія по естетическому воспитанию [Текст] / сост. С. П. Максимюк. Киев : Вища школа, 1986. 327 с.
87. Шмоніна Т. А., Глухов І. Г. Сучасні підходи до розуміння поняття «педагогічні умови» : зб. наук. праць. Педагогічні науки. Херсон : ХДУ, 2011. С. 65–69. URL:http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_59/issue_59.pdfhttp://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_59/13.pdf (дата звернення: 27.08.2019).
88. Шкільник С., Загребельна Х., Келіна Н. Музичні театралізовані казки. Харків : Веста, 2008. 72 с.
89. Юцевич Ю. Ю. Словарь музыкальных терминов. Киев : Музична Украина, 1988. 263 с.
90. Яковенко Л. В. Театралізовані казки. Харків : Ранок, 2015. 144 с.